

Undgå faldgruberne: Guide til at dække handicap som journalist

En million danskere lever med et handicap. På trods af, at der ikke er tale om en lille minoritetsgruppe, kan journalister og kommunikationsfolk, ligesom alle andre danskere, blive usikre i mødet med mennesker med handicap*, og usikre på, hvordan de professionelt behandler mennesker med handicap som cases eller kilder.

CP Danmark er en landsforening for de omkring 10.000 mennesker, der lever med cerebral parese, som bliver påvirket af den usikkerhed hver dag. Den vil vi gerne være med til at fjerne. Derfor har vi lavet en kort guide med 10 punkter om, hvordan man omtaler og behandler mennesker med handicap i en professionel journalistisk sammenhæng.

Guiden er udviklet sammen med mennesker, der selv lever med handicap, og på baggrund af viden og erfaringer fra området.

1) Undgå stigmatisering, der spreder sig til resten af samfundet

Mediernes sprog, billeder og vinkling har stor betydning. Hvis mennesker med handicap fremstilles ensidigt som afvigende eller tragiske kan det bidrage til stigmatisering. Det påvirker befolkningens holdninger og har betydning for, hvordan mennesker med handicap mødes af andre.

2) Vær nysgerrig på mennesket

Spørg! De fleste mennesker – uanset handicap – kan godt lide oprigtig interesse for deres liv og perspektiv. Vær åben, hvis du er i tvivl eller usikker. Vær opmærksom på, at hvis tekst og billeder har et ensidigt fokus på handicap eller diagnose, kan det føles reducerende og komme til at overskygge menneskets øvrige liv, erfaringer og kompetencer.

3) Er handicappet relevant?

Overvej altid redaktionelt, om et handicap er centralt for historien. Hvis ikke, så undlad at fremhæve det – særligt i overskrifter og billedtekster. Mennesker med handicap er også forældre, kolleger, borgere og eksperter.

4) Lad dem, det handler om, komme til orde

Handler en historie om handicap eller berører mennesker med handicap, så sørg så vidt muligt for at involvere de personer, det handler om. Vær opmærksom på, at det ikke kun er plejepersonalet, de pårørende eller borgmesteren, der får mulighed for at udtale sig, mens personen med handicap ikke høres. Det er ikke sikkert, personen kan eller vil udtale sig, men giv dem muligheden.

5) Brug mennesker med handicap som kilder

Overvej at bruge et menneske med handicap som en almindelig kilde. Der er en million mennesker i Danmark med et handicap, men det afspejler sig langt fra i mediernes repræsentation. Giv mennesker med handicap mulighed for at være og udtale sig som borgere – også når det ikke handler om handicap.

6) Usynlige handicap findes også

Mange handicap er usynlige, og personer med usynlige handicap oplever ofte, at de bliver betvivlet. Vær forsigtig med at antyde eller kommunikere, at personen "ikke ser

handicappet ud” eller skal bevise sit handicap. Hold fokus på det, der er relevant for historien, og spørg – hvis det er muligt – hvordan personen selv ønsker, at det omtales.

7) Billedvalg spiller en stor rolle

Vælg billeder, der viser personen i en relevant sammenhæng. Undgå stereotype motiver som nærbilleder af hjælpemidler, “tom kørestol” eller billeder, der gør personen til offer eller heltefigur. Vær opmærksom på, om billedtekst og beskæring fremhæver handicappet, hvor det ikke er relevant for historien.

8) Tal om ordvalg på redaktionen

Der er stor forskel på, hvordan den enkelte ønsker at blive omtalt. Nogle bruger identitet først (‘jeg er handicappet’), mens andre bruger person først (‘jeg har et handicap’). Det er heller ikke sikkert, at personen ønsker at bruge betegnelsen ‘handicap’, men foretrækker en diagnose eller termer som funktionsnedsættelse eller funktionsvariation. Når det er muligt, så spørg den, der skal interviewes, hvordan personen vil omtales.

I generel omtale af mennesker med handicap, har CP Danmark valgt at bruge tilgangen person først.

9) Undgå værdiladede formuleringer

Ordvalg kan fremstille handicap som tragedie, byrde eller forhindring. Vær særligt opmærksom på faste vendinger, der ubevidst signalerer lidelse eller heroisk afvigelse. Her er tre eksempler:

- *”Lider af et handicap”*
Vær opmærksom på beskrivelsen ”lider af...” og lignende udtryk. Det antager, at handicappet i sig selv er en tragedie, der medfører lidelse. Handicap er ikke per definition en lidelse – det er et livsvilkår. Brug i stedet ”lever med handicap”.
- *”På trods af sit handicap”*
Udtrykket bliver ofte brugt, når et menneske med handicap har opnået et sportsresultat eller fået et job. Det antyder, at handicappet i sig selv har været den største forhindring. De største barrierer ligger ofte i fordomme, manglende tilgængelighed og lukkede døre i samfundet, som mange møder. Husk at få det perspektiv med.
- *”Bundet til kørestolen”*
Mange mennesker med handicap bruger hjælpemidler som fx en kørestol eller en blindestok. Ofte bliver hjælpemidler beskrevet negativt, fx at være ”bundet til sin kørestol”. Undgå at omtale hjælpemidler negativt, for sandheden er, at de hjælper mange til et mere aktivt og selvstændigt liv.

10) Der er hjælp at hente

I CP Danmark står vi klar til at hjælpe med viden om og perspektiver på livet med CP. Vi er klar til at sparre og hjælpe med at finde cases og eksempler. Ræk endelig ud.

Vi kan kontaktes på mail CP Danmark cpdanmark@cpdanmark.dk eller telefon: 38 88 45 75. Læs mere om CP på vores hjemmeside: cpdanmark.dk

**8 ud af 10 danskere er usikre i mødet med mennesker med handicap, viser en undersøgelse foretaget af Force Advice for Danske Handicaporganisationer.*